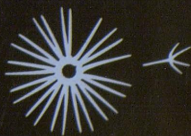

DEN
SVARTE
KRISEN

NORDLAND
TEATER

Bli med på bakrommet

Dramatikeren Sven Henriksen har skrevet sitt andre stykke om August Strindberg. Jeg er meget stolt av at Nordland Teater og Henriksen igjen kan gi publikum ny norsk dramatik. I det første stykket, «Eksil», var handlingen lagt til Danmark i den tiden han var gift med Siri von Essen, og da han skrev et av sine mest spilte stykker, «Frøken Julie». Nå flytter vi oss til Berlin.

Vi er i midten av 1890-årene. Vi befinner oss i et bakrom til kunstnerkneipen Zum schwarzen Ferkel, eller «Den svarte grisen». Strindberg er i Berlin, men på vei til sin nye forlovede i München, Frida. Berlin var på denne tiden en smeltedigel for europeisk kunst.

I dette bakrommet på «Den svarte grisen» får vi møte norske kunstnere som Edward Munch, Oda Krogh og Dagny Juell. I tillegg deiser Stanislaw Prysbyszewski, Dagnys mann, innom. Det hele er lagt til rette for et dykk ned i, mer eller mindre, frustrerte kunstnersjeler. Og ned i den grønne absint!

Kvinnelige kunstners vilkår og en gryende kvinnekamp er også viktige temaer i Henriksens stykke. Selv om vi ikke på noen måte prøver å være historisk korrekte, så er den leken Sven har kastet seg ut i i skriveprosessen både morsom og interessant. Tenk om det var sånn! Det nachspielet ville jeg blitt med på!

Bli med dere også, da vel – velkommen inn!

REIDARSØRENSEN

Instruktør og teatersjef

Nasjonalbiblioteket
Depotbiblioteket

«Tror De en mann
og en kvinne
noensinne

kan nå
frem
til
hverandre?»

«Hva har jeg
blitt? En
tømme-
stasjon
for menns
mislykkethet.»

Uten respekt

Jeg står i en trang leilighet i Stockholm. En seng, på veggen over; en vissnen laurbærkrans, på nattbordet ett sett løstener... Så plettfritt spartansk, så spinkelt møblert, en mørk hatt på en stol, en potte, sengen oppredd. Her bodde og døde han, Strindberg, i tre små rom på Drottninggatans højd. Uten at jeg vet det, fødes tanken om en tekst, en døende gammel dikter i en seng. Det er nesten så jeg kan ane avtrykket av hodet hans på den snøhvite puten.

Men skrive en teatertekst om verdensdramatikeren, slikt gjør man da ikke? Vel, mange har skrevet, lærde menn har de vært. Enquist. Lagerkrantz og Deblanc, alle spydspisser, skarpe penner i Sverige... Men så skrev jeg, jeg skrev «Eksil» og nå «Den svarte grisen» – andre del i, ja, en trilogi.

Med dødsforakt og frydefull mangel på respekt satte jeg personene på det så alt for hvite arket. Strindberg, Munch, Juel, Krohg og Prysbyzewski. Lot dem møtes her i dette lille trange rommet som du snart skal få tre inn i. Jeg vet ikke hvem de var, hva de snakket om, jeg har diktet et drama, et kort møte en vinterkveld i 1896.

Det har vært en glede, en slitsom reise, noen tusen siders research, og snart går jeg inn til dem, blir en av dem. For hvem er så heldig å få spille i sitt eget drama? Jeg er det, i kveld.

Takk til Dagny Juel og Oda Krohg som tråkket opp stiene for verdens kvinner. Takk til Munch som lever i oss alle, Strindberg som fremdeles river oss i stykker med sine tekster. Takk til de modige skuespillerne som løfter teksten opp fra papiret, til regi, scenografi, kostymer, lyd og lys – musikk. Og mest av alt Nordland Teater – som stadig åpner dørene for ny norsk dramatik.

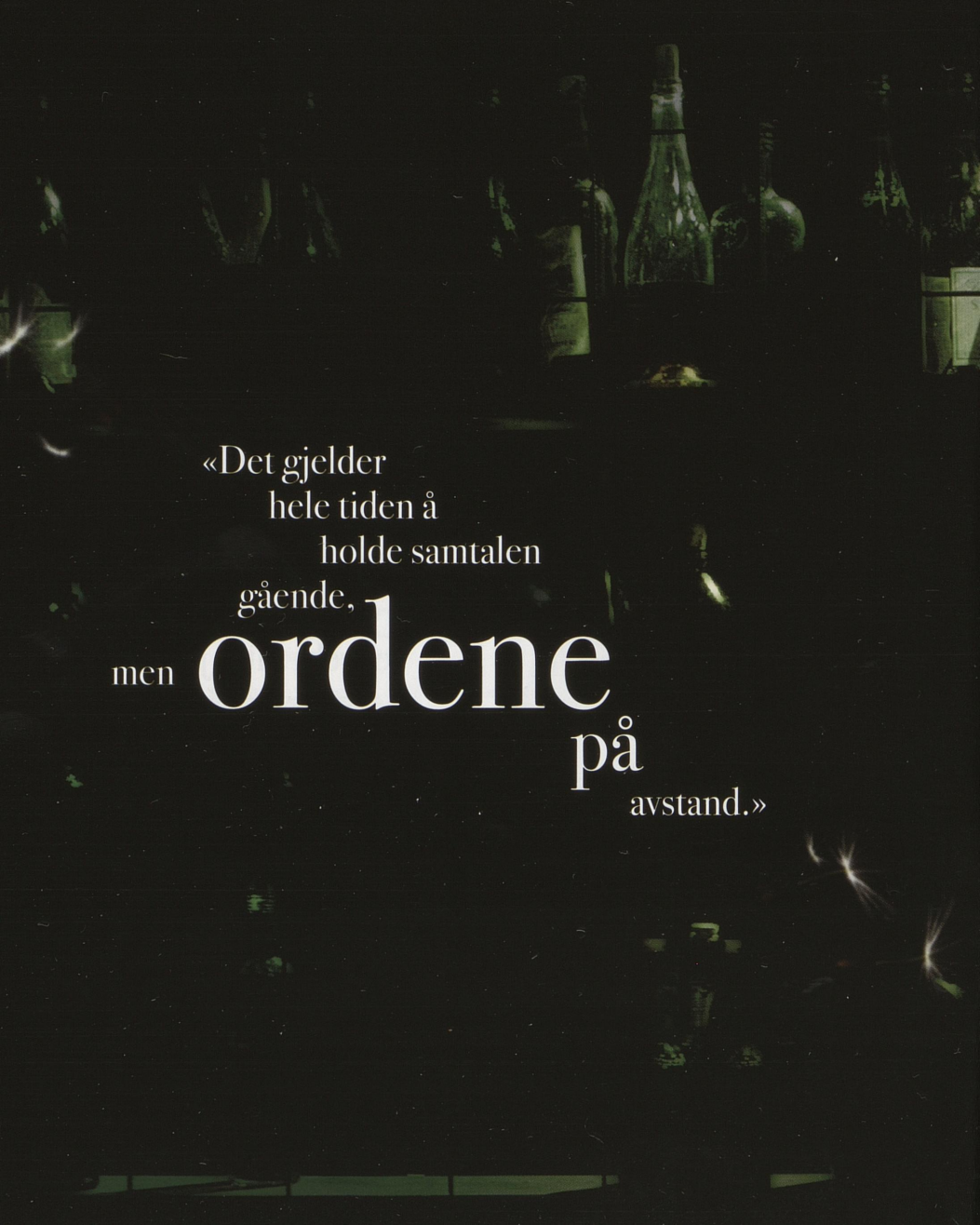
SVEN HENRIKSEN
Dramatiker og skuespiller

«Med dødsforakt og
frydefull mangel på
respekt satte jeg
personene på det så
alt for hvite arket.»

SVEN HENRIKSEN

Dramatiker og skuespiller

«Det gjelder
hele tiden å
holde samtalen
gående,
men **ordene**
på
avstand.»

Som det sømmer seg

Kostymedesignet skal løfte helheten, gjenspeile handling og følelser og bidra til å styrke det visuelle uttrykket. Det er viktig at stoffer, snitt, fargevalg og søm gir skuespillerne noe, og forhåpentligvis er med på å skape en karakter. Kostymene skal være en hjelp, ikke en begrensning.

Det spesielle med «Den svarte grisen» er at kostymene er stilhistoriske. Jeg har boltret meg i korsetter, mansjetter, snipper og skjørt og en høstlig palett. Det er sjelden jeg får muligheten til å jobbe stilhistorisk og ikke minst lage alt fra bunnen av. Gøy og faglig utfordrende!

På teaterscenene siste år har det vært mye moderne, og selv de gamle stykkene får gjerne et moderne snitt. Her går vi motsatt vei, men samtidig har det vært kreativt spillerom og frihet til å gjøre en egen vri. Jeg er ikke helt trofast mot tidsepoken.

Fargene er dempet, spesielt herrepalettene. Det er dystert, slitt og slitent. Vi ønsker å fremheve både det sterke og feminine hos damene. Dette er foregangskvinner, men de var også kjent for sitt mannfolktekke. Så det skal være sensuelt, ikke vulgært. Ambisjonen er å gjøre de sexy avdempet, samtidig som de formidler viljestyrke.

I «Den svarte grisen» håper vi kostymedesign og scenografi spiller på lag. Som det sømmer seg.

LINE JEANETTE ANTONSEN

Kostymedesigner

**STANISLAW
PRYSBYSZEWSKI**

**AUGUST
STRINDBERG**

**ODA
KROHG**

SVEN HENRIKSEN

Har høstet massiv ros for sine norske innspillinger av Tom Waits, som han også har gjort «live» i tre ulike produksjoner, sist i «Closing Time» for Nordland Teater. Han har spilt Ibsen, Shakespeare, musikal og kabareter, TV-drama og spillefilmer. Han har 12 helfestens teaterstykker bak seg som dramatiker, tre av dem ved Nordland Teater.

HÅKON RAMSTAD

Utdannet ved The London Academy of Music and Dramatic Art. Har vært ansatt ved de fleste norske teatre og har medvirket i klassisk dramatikk som «Et dukkehjem», «Hedda Gabler», «Brand» og «Peer Gynt» av Henrik Ibsen. TV og film inkluderer blant annet «Hvaler-serien» og «Engelen» av Margreth Olin.

HANNA BØRSETH RØNNINGEN

Gikk ut av Teaterhøgskolen i 2004, og har vært ansatt ved Nordland Teater siden 2005. Hun har tolket roller som Edith Piaf, Janet i «The Rocky Horror Show» og Ammen i «Romeo og Julie». Medvirket også i det første stykket Sven Henriksen skrev om Strindberg, «Eksil» som teatret satte opp i 2006.

DAGNY
JUEL

EDVARD
MUNCH

PAPA
GUSTAVE

KJÆRSTI ODDEN SKJELDAL

Kommer fra Fredrikstad og er utdannet ved den Statlige Russiske Teaterhøgskolen GITIS Scandinavia og Statens Teaterhøgskole. Hun har jobbet som skuespiller i Oslo, blant annet ved Grusomhetens Teater og Akershus Teater. Hun er også med i Varg Veum-filmen «Svarte Får» og Joachim Triers «Oslo 31. August», som begge har premiere i 2011.

NILS GOLBERG MULVIK

Skuespiller med utdannelse fra Høgskolen i Nord-Trøndelag. Spilte Elias i Nordland Teaters «Redningsskøyta Elias» og mange husker han nok også som Harry Olsen i «Nordafør». Han kan vise til flere roller ved Nord-Trøndelag Teater. Ferskeste filmerfaring er i kortfilmen «I enden av tauet» (2010) med regi av Stein Elvestad.

ANDREAS KOLSTAD

Nordland Teaters Grand Old Man som har jobbet hos oss siden 1994. Før den tid arbeidet han ved Det Norske Teatret. Han har også vært tilknyttet Den Nationale Scene i Bergen og NRK Fjernsyn. Utdannet ved Statens Teaterskole. Du så han sist i kritikerroste «Når min kone dør får jeg bedre plass i kommodeskuffen».

«Jeg ønsker meg
en eneste dag,
en forbannet

dag som
bare er
min egen.»

Der lyd møter stillhet

Jeg er glad i de store spørsmålene, de dramatiske følelsene og de komplekse relasjonene vi møter i teatret. Vi kommer aldri vekk fra de tidløse temaene «livet, døden og kjærligheten». Og hvorfor er det slik? Sigrid Undset sier «Ti sed og skikk forandres meget, alt som tiderne lider og Menneskets tro forandres og de tenker anderledes om mange ting. Men Menneskers hjerter forandres aldeles intet i alle dage». Jeg tror hun har rett! Slik er det!

«Den svarte grisen» forholder seg til de store, tidløse spørsmålene, samtidig som de avgrenses i tid og rom ved at man får være med bohemen på nachspiel for en kveld. Fokuset rettes mot det mellommenneskelige; og man zoomer inn på relasjonene mellom karakterene som vi alle har et forhold til. Dette er et interessant og på mange måter uforutsigbart sted å være. Og det er for meg et spennende og kontrastfylt rom å lydsette: Rommet der lyd møter stillhet, klang møter disharmoni, der ukuelig styrke møter bunnløs ensomhet.

Regissør, skuespillere, scenograf, kostymeansvarlig, teknikere, musikere, håndverkere og komponist jobber alle med å kna og forme en ferdig forestilling. Teater og levende musikk er øyeblikkskunst, i motsetning til film, litteratur og bilder. Det er det som gjør det så spennende å jobbe med. To forestillinger er aldri helt like.

Men til syvende og sist er det publikum som puster liv i forestillingen, og gjør hver eneste kveld til en unik opplevelse.

SISSEL BREAN HOVIND

Komponist, Den svarte grisen

«Dessuten, etter samleiet
er mannen utslitt, mens
kvinnen vil
snakke
snakke
snakke.»

Den kreative uroen

Våre bohemer er kunstneriske genier. Men på flatfylla med hverandre og sine personlige demoner er de usikre, og søkende. Og den kreative uroen rir dem. Alltid.

En uro Kjærsti Odden Skjeldal og Håkon Ramstad er godt kjent med.

– Menneskene vi møter er intellektuelle med en kulturtyngde uten sidestykke. Men i «Den svarte grisen» viser de seg også som enkle, usikre og sårbare mennesker, sier Håkon Ramstad. Han er vår August Strindberg i Sven Henriksens fiktive univers med kjente historiske karakterer. Her er også Dagny Juell, Edvard Munch og Oda Krohg. Kjærsti Odden Skjeldal spiller mystiske Dagny Juell. Hun begjæres av både Munch og Strindberg, og streber for å bli sett som kunstner.

SE MEG!

– Det er ikke hvilken som helst kollokveigruppe som er samlet. De diskuterte ofte litteratur, naturvitenskap og okkultisme inngående. Her er de en gruppe enslige mennesker som søker sammen for å diskutere på et «enkler» nivå og trøste seg med alkoholen.

– Vi er på nachspiel med mennesker med et behov for å markere seg, sier Kjærsti Odden Skjeldal.

– De vil bli sett, hørt, få anerkjennelse. Alle kjemper for sin plass. Som vi mennesker gjør i de fleste situasjoner. Det er et moderne stykke. I vår vestlige kultur er vi opptatt av individet som noe stort, med mindre fokus på grupper og samhandling. Svarene skal og må du finne i deg selv.

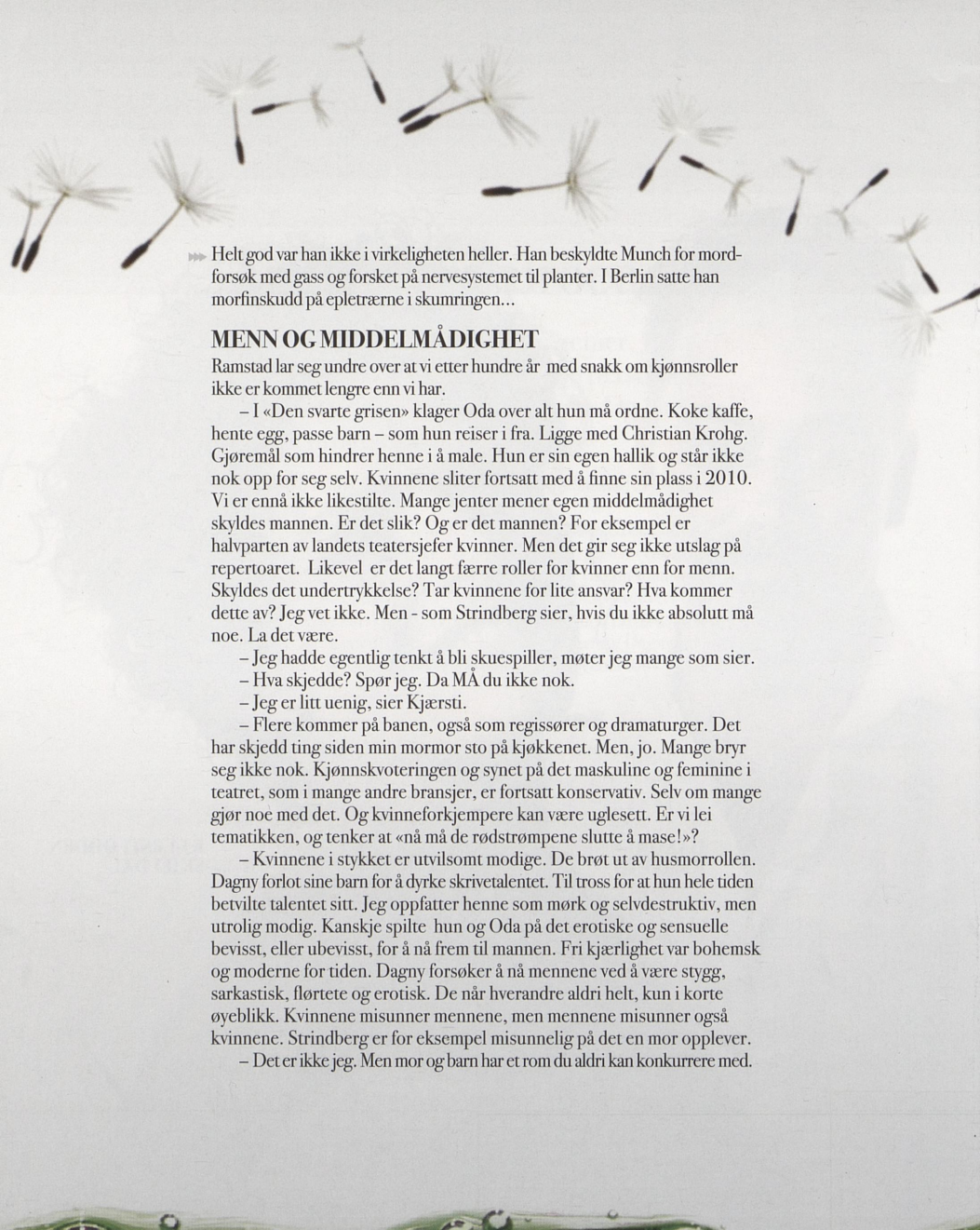
– Strindberg var et komplekst menneske. Her er han i en fortettet situasjon. Bakfull, full, paranoid. Han virker ikke så smart i forhold til hvem han var. ►►

HÅKON
RAMSTAD

KJÆRSTI ODDEN
SKJELDAL

» Helt god var han ikke i virkeligheten heller. Han beskyldte Munch for mordforsøk med gass og forsket på nervesystemet til planter. I Berlin satte han morminskudd på epletrærne i skumringen...

MENN OG MIDDELMÅDIGHET

Ramstad lar seg undre over at vi etter hundre år med snakk om kjønnsroller ikke er kommet lengre enn vi har.

– I «Den svarte grisen» klager Oda over alt hun må ordne. Koke kaffe, hente egg, passe barn – som hun reiser i fra. Ligge med Christian Krohg. Gjøre mål som hindrer henne i å male. Hun er sin egen hallik og står ikke nok opp for seg selv. Kvinnene sliter fortsatt med å finne sin plass i 2010. Vi er ennå ikke likestilte. Mange jenter mener egen middelmådighet skyldes mannen. Er det slik? Og er det mannen? For eksempel er halvparten av landets teatersjefer kvinner. Men det gir seg ikke utslag på repertoaret. Likevel er det langt færre roller for kvinner enn for menn. Skyldes det undertrykkelse? Tar kvinnene for lite ansvar? Hva kommer dette av? Jeg vet ikke. Men – som Strindberg sier, hvis du ikke absolutt må noe. La det være.

– Jeg hadde egentlig tenkt å bli skuespiller, møter jeg mange som sier.

– Hva skjedde? Spør jeg. Da MÅ du ikke nok.

– Jeg er litt uenig, sier Kjærsti.

– Flere kommer på banen, også som regissører og dramaturger. Det har skjedd ting siden min mormor sto på kjøkkenet. Men, jo. Mange bryr seg ikke nok. Kjønnskvolteringen og synet på det maskuline og feminine i teatret, som i mange andre bransjer, er fortsatt konservativ. Selv om mange gjør noe med det. Og kvinneforkjempere kan være uglesett. Er vi lei tematikken, og tenker at «nå må de rødstrøpene slutte å mase!»?

– Kvinnene i stykket er utvilsomt modige. De brøt ut av husmorrollen. Dagny forlot sine barn for å dyrke skrivetalentet. Til tross for at hun hele tiden betvilte talentet sitt. Jeg oppfatter henne som mørk og selvdestruktiv, men utrolig modig. Kanskje spilte hun og Oda på det erotiske og sensuelle bevisst, eller ubevisst, for å nå frem til mannen. Fri kjærlighet var bohemsk og moderne for tiden. Dagny forsøker å nå mennene ved å være stygg, sarkastisk, flørtete og erotisk. De når hverandre aldri helt, kun i korte øyeblikk. Kvinnene misunner mennene, men mennene misunner også kvinnene. Strindberg er for eksempel misunnelig på det en mor opplever.

– Det er ikke jeg. Men mor og barn har et rom du aldri kan konkurrere med.

Når alt er hengivenhet. Det er nydelig og spennende. Som Botticellis maleri av Jesu fødsel.

Fullkommen harmoni, sier Ramstad.

KUNSTNERISK DRIVSTOFF

Harmoni er fraværende i «Den svarte grisen». Uroen gjennomsyrrer alt og alle. Det finnes ingen avslutning, oppgjør som ender i forsoning. Juvet mellom kjønnene, mellom egoet og kunsten tettes aldri. Våre bohemer jager utilfredsstilte etter svarene i absinten, i de forfyllede ordene. De leter etter sammenheng i alt det som ikke henger sammen.

- Det er kunstens vesen. Vi blir aldri helt sikre. Jeg har spilt sikkert hundre produksjoner. Og er like usikker nå. Det er ubehagelig, av og til smertefullt. Men jeg tror også denne usikkerheten er bra. Med en gang du tror du fikser noe er du ute å kjøre, sier Ramstad.

- Ja, du slutter å leve når du tror du er i mål. Da sitter du bare igjen med en tomhetsfølelse. Dagny hadde hele tiden en følelse av uro. Hun lette, lette og lette etter et svar, tror Kjørsti.

- Dette var geniale mennesker på hvert sitt vis, men de fant aldri roen en suksess kan gi.

Uroen er drivstoffet.

«Hva faen
er det Freud
leter
etter inne
i kvinnehodet?»

REGI: Reidar Sørensen
MANUS: Sven Henriksen
SCENOGRAFI: Sissel A. Heien
KOMPONIST: Sissel Brean Hovind
KOSTYMEDESIGN: Line Jeanette Antonsen

SYSTUE: Kari Britt Nilsen
LYSDESIGN: Nils Chr. Hansen
LYD: Ronny Klausen
PRODUSENT / INSPISIANT: Wenche Bakken
REKVISITTER: Hilde Ira Torvnes
SCENEMESTER: Hallgeir Sandvær
LYD / SCENETEKNIKK: Frode Fridtjofsen
PRODUKSJONSSJEF: Per Rasmussen
MARKED / PR: Maiken Johansen og Gerd Dreyer Larsen
TURNÉPLANLEGGER: Isabella Flått
ADMINISTRASJONSSEKRETÆR: Tove Hovind
FOTO: Ketil Born (unntatt merket Maiken Johansen)

Portrettet av August Strindberg som brukes i forestillingen ble malt av Edvard Munch i 1892.
© Munch-museet / Munch-Ellingsen gruppen / BONO 2010

Vi gjør oppmerksom på at det røkes urtesigaretter i forestillingen. Forestillingen er uten pause.

Bohem

Ordet kommer fra det franske navnet på Böhmen, Bohême. Bohem ble fra 1800-tallet opprinnelig brukt som fellesbetegnelse for grupperinger eller underkulturen av kunstnere, forfattere, radikale og andre som hadde en livsstil som var ubundet av konvensjonelle normer – noe de selv var stolte av – eller gjorde opprør mot tradisjonelle, gjerne besteborgerlige moralbegreper. Betegnelsen er hentet fra romanen «Scènes de la vie de Bohème» av H. Murger, utgitt i 1845. Over tid ble det også en betegnelse brukt om enkeltpersoner som gikk sine egne veier, og ikke alltid forholdt seg til storsamfunnets og borgerskapets lover, regler og normer. Drikken absint blir knyttet til bohemen.

Kilde: Wikipedia

Depotbiblioteket

Den svarte grisen

11G000849

URPREMIERE:

21. okt. Mo i Rana, Nordland Teater

FORESTILLINGER:

23. okt. Mo i Rana, Nordland Teater

24. okt. Mo i Rana, Nordland Teater

28. okt. Svolvær, Lofoten kulturhus

29. okt. Stokmarknes, Hurtigrutens Hus

30. okt. Lødingen, Teatersalen

31. okt. Narvik, Folkets hus

2. nov. Hamarøy, Hamsunsenteret

3. nov. Rognan, Samfunnshuset

4. nov. Bodø, Bodø Kulturhus

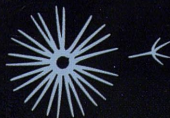
7. nov. Nesna, Thorvalds

8. nov. Mosjøen, Mosjøen Kulturhus

9. nov. Sandnessjøen, Stamneshallen

11. nov. Brønnøysund, Samfunnshuset

NORDLAND
TEATER

Rådhusalleen 6, Mo i Rana
www.nordlandteater.no